

УДК 342.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.102>

**КОНВЕНЦІЯ ПРО МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО
ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ТА ПЕРЕСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ,
ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ, ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ
ТА ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ:
ФОКУС ПОЛОЖЕНЬ ТА ВИКЛИКІВ**

Гловюк І.В.,

*доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України,
професор кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5685-3702>

Гловюк І.В. Конвенція про міжнародне співробітництво при розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та інших міжнародних злочинів: фокус положень та викликів.

Стаття присвячена аналізу положень Конвенції про міжнародне співробітництво при розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та інших міжнародних злочинів 2023 року. Аналіз положень Конвенції є важливим для оцінки спроможності наявних механізмів реагування на міжнародні злочини, вчинені в Україні. Тому метою статті стала оцінка положень Конвенції, її кореляції з законодавством України, у аспекті притягнення до відповідальності винуватих у міжнародних злочинах проти України та Українського народу.

У статті детально розглянуто: сферу дії та мету Конвенції; зобов'язання криміналізації; зобов'язання встановити юрисдикцію; засаду «aut dedere aut judicare»; напрямки взаємної правової допомоги; положення Конвенції стосовно потерпілих.

Указано, що Конвенція є важливим кроком у розвитку механізмів переслідування за воєнні злочини. Її унікальна особливість – у наявності норм міжнародного кримінального права, попри назву, яка торкається не тільки міжнародного співробітництва, що зовсім не характерно для інших конвенцій про міжнародну правову допомогу. Утім, на жаль, по деяким воєнним злочинам та злочину агресії потрібне буде додаткове повідомлення щодо застосування Конвенції, що знову ж знижує її потенційний позитивний вплив на притягнення до відповідальності за міжнародні злочини.

Аналіз положень Конвенції дозволяє обґрунтовано припустити, що у разі її ратифікації: потребуватимуть удосконалення норми КК України щодо дії кримінального закону за колом осіб та

щодо універсальної юрисдикції; потребуватимуть оновлення норми КПК України щодо надання міжнародної правової допомоги; потребуватимуть доповнень положення КПК України щодо екстрадиції у аспекти засади «aut dedere aut judicare»; потребуватимуть верифікації з питання відповідності Конвенції норми КПК України стосовно участі потерпілих у кримінальному провадженні. Крім того, потребуватиме вирішення питання регламентації реституції, компенсації та реабілітації та інших форм відшкодування шкоди потерпілим від міжнародних злочинів.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, міжнародна права допомога, кримінальне провадження, міжнародні злочини, воєнні злочини, розслідування, кримінальне переслідування, потерпілі, відеоконференція, відшкодування шкоди.

Hloviuk I.V. Convention on International Cooperation in the Investigation and Prosecution of the Crime of Genocide, Crimes against Humanity, War Crimes, and other International Crimes: the focus of the provisions and challenges.

The article is devoted to the analysis of the provisions of the 2023 Convention on International Cooperation in the Investigation and Prosecution of the Crime of Genocide, Crimes against Humanity, War Crimes, and other International Crimes. The analysis of the provisions of the Convention is important for assessing the capacity of existing mechanisms to respond to international crimes committed in Ukraine. Therefore, the purpose of the article was to assess the provisions of the Convention, its correlation with the legislation of Ukraine, in the aspect of prosecution those guilty of international crimes against Ukraine and the Ukrainian people.

The article examines in detail: the scope and purpose of the Convention; obligations of

criminalization; obligation to establish jurisdiction; principle «aut dedere aut judicare»; areas of mutual legal assistance; provisions regarding victims.

It is indicated that the Convention is an important step in the development of prosecution mechanisms for war crimes. Its unique feature is the presence of norms of international criminal law, despite the name, which concerns only international cooperation, which is not at all characteristic of other conventions on mutual legal assistance. Unfortunately, however, some war crimes and crime of aggression will require additional notification of the application of the Convention, which again reduces its potential positive impact on prosecutions for international crimes.

The analysis of the provisions of the Convention allows us to reasonably assume that in the event of its ratification: there will be a need to improve the norms of the Criminal Code of Ukraine regarding the effect of the criminal law on persons and universal jurisdiction; will require updating the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding the provision of international legal assistance; additions to the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine regarding extradition in aspects of the «aut dedere aut judicare» principle will be required; will require verification on the issue of compliance of the Criminal Procedure Code of Ukraine with the Convention regarding the participation of victims in criminal proceedings. In addition, the issue of regulation of restitution, compensation and rehabilitation and other forms of compensation for victims of international crimes will need to be resolved.

Key words: international cooperation, mutual legal assistance, criminal proceedings, international crimes, war crimes, investigation, criminal prosecution, victims, video conference, compensation for damage.

Постановка проблеми. Конвенція про міжнародне співробітництво при розслідуванні та переслідуванні злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів та інших міжнародних злочинів (LJUBLJANA-THE HAGUE CONVENTION ON INTERNATIONAL COOPERATION IN THE INVESTIGATION AND PROSECUTION OF THE CRIME OF GENOCIDE, CRIMES AGAINST HUMANITY, WAR CRIMES AND OTHER INTERNATIONAL CRIMES) [1] (далі – Конвенція) була схвалена 26 травня 2023 року і буде відкрита для підписання в 2024 році. Для України вона важлива тим, що охоплює питання міжнародної правової допомоги саме по міжнародним злочинам, розширяє сферу дії принципу aut dedere aut judicare, що дає шанс на притягнення до відповідальності усіх російських міжнародних злочинців та інших, хто вчинив міжнародні злочини проти України та її населення.

Стан дослідження. Натепер питання Конвенції обговорюються тільки у зарубіжних дослідженнях, а саме: Bruno de Oliveira Biazatti, Ezéchiél Amani, Alexis Jori Shanes, Hannah Sweeney, Olivia B. Hoff, Pamela Capizzi, Hugo Relva, Ward Ferdinandusse, Alison Bisset та ін. В Україні вона розглядалася К. Задоею, який зазначає про такі аспекти Конвенції: 1) чітко встановлює, що злочини не визнають політичними. Це означає, що одна держава не зможе відмовити іншій у видачі підозрюваного, наприклад, у воєнному злочині, лише міркувань, що першій державі сам вид злочину за визначенням називають політичним, а на політичні злочини міжнародне співробітництво між державами зазвичай не поширюється; 2) категорично забороняє державам посилатися на сплив строків давності як на підставу для відмови у співробітництві; 3) напругу вимагає, щоб держава, яка відмовляє іншій державі чи міжнародному кримінальному трибуналу у видачі особи за їх запитом, сама здійснила кримінальне переслідування щодо такої особи через можливе вчинення нею злочину геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів [2].

Отже, аналіз положень Конвенції є важливим для оцінки спроможності наявних механізмів реагування на міжнародні злочини, вчинені в Україні. Тому **метою статті** є оцінка положень Конвенції, її кореляції з законодавством України у аспекті притягнення до відповідальності винуватих у міжнародних злочинах проти України та Українського народу.

Виклад основного матеріалу. Метою Конвенції є сприяння міжнародному співробітництву в кримінальних провадженнях між державами-учасницями з метою посилення боротьби з безкарністю за злочини геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та, де застосовно, інші міжнародні злочини. Відмітимо, що з питань мети та, відповідно, сфери Конвенції були спори, адже була позиція про договір про міжнародну правову допомогу у «вузькому розумінні» (“pure MLA” treaty, addressing exclusively extradition and mutual legal assistance). Утім, щоб забезпечити інструмент з заповнення існуючих прогалів, було визнано, що Конвенція має охоплювати не тільки співробітництво, але й положення субстантивного кримінального права, зокрема дефініції злочинів, національну криміналізацію, встановлення національної юрисдикції, принцип aut dedere aut judicare, та права потерпілих [3].

Ця Конвенція надала визначення і перелік злочинів геноциду, воєнних злочинів, злочинів проти людяності (ст. 5). Утім, по деяким з них (перелічених у додатках) потрібне додаткове повідомлення щодо застосування Конвенції. На жаль, це стосується і злочину агресії (К. Задоя пише навіть про те, що конвенція не повинна ви-

кликати завищених очікувань [2]): на додаток до злочинів, перелічених у статті 5, ця Конвенція також застосовується до злочину агресії стосовно держав-учасниць, які зробили повідомлення згідно з пунктом 2 статті 2. Тобто кожна держава може під час підписання або здачі на зберігання своїх документів про ратифікацію, прийняття чи схвалення чи приєднання до цієї Конвенції або в будь-який інший час повідомити Депозитарій про те, що вона також застосовуватиме цю Конвенцію до злочину або злочинів, перелічених у в будь-якому з додатків до цієї Конвенції стосовно будь-якої іншої Держави-учасниці, яка повідомила Депозитарій про те, що вона застосовуватиме Конвенцію до того самого злочину, який перераховано у відповідному додатку, який становить невід'ємну частину цієї Конвенції.

До таких злочинів відносяться ряд воєнних злочинів, катування, насильницьке зникнення, та вже згадувана агресія. Це означає, що Конвенція застосовуватиметься до запитів, лише якщо і запитуюча, і запитувана держави вирішать прийняти додатки, хоча держави, які не прийняли додатки, можуть вирішити на спеціальній основі застосувати конвенцію до цих злочинів [4].

Стаття 7 Конвенції встановлює **зобов'язання криміналізації**: кожна держава-учасниця вживає необхідних заходів для забезпечення того, щоб злочини, до яких держава-учасниця застосовує цю Конвенцію, становили злочини згідно з її внутрішнім законодавством. Утім, ефективність цього положення знижується через правила щодо додатків до Конвенції та додаткове повідомлення.

Доволі детально у Конвенції регламентовано питання стосовно **юрисдикції**. Згідно ст. 8, кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення своєї юрисдикції щодо злочинів, на які поширюється дія цієї Конвенції згідно з пунктом 1 статті 2, а також щодо будь-якого злочину, про який вона повідомила як такий, що підлягає застосуванню згідно з пунктом 2 статті 2, у таких випадках: (а) коли злочини вчинені на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією, або на борту морського чи повітряного судна, зареєстрованого в цій державі; (б) коли передбачуваний злочинець є громадянином цієї держави. Крім того, кожна Держава-учасниця може вживати таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення своєї юрисдикції щодо злочинів, до яких застосовується ця Конвенція відповідно до пункту 1 статті 2, а також щодо будь-якого злочину, про який вона повідомила як такий, що застосовується згідно з пунктом 2 статті 2, у таких випадках: (а) коли передбачуваний злочинець є особою без громадянства, яка зазвичай проживає на території цієї держави та (б) коли жертва є громадянином цієї держави. Ці положення цілком

очікувані з позицій принципів територіальності та громадянства.

Утім, є й більш широке положення стосовно юрисдикції, що не пов'язані з територією та громадянством: Кожна Держава-учасниця також вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для встановлення своєї юрисдикції щодо таких злочинів у випадках, коли передбачуваний злочинець перебуває на будь-якій території, що перебуває під її юрисдикцією, і вона не видає передбачуваного злочинця жодній з держав, зазначених у пунктах 1 або 2, або не передає передбачуваного злочинця компетентному міжнародному кримінальному суду чи трибуналу. По суті, йдеться про просту присутність, без уточнень стосовно характеру, підстав та строку присутності.

Слушно зазначається, що формулювання «вживає» не залишає сумнівів у зобов'язанні вжити таких заходів. Ці положення були найбільш спірними під час обговорень, як зазначається, навіть при тому, що текст побудовано на основі узгоджених формулювань зі статті 5 Конвенції проти катувань. Франція та Сполучене Королівство (Велика Британія) мали серйозні заперечення проти статті 8(3). Вони стверджували, що існуюче договірне та звичаєве право не визнають обов'язку встановлювати юрисдикцію щодо всіх злочинів, які охоплюються Конвенцією, на основі простої присутності злочинця. Таким чином, вони вимагали більшої гнучкості щодо обсягу та застосування статті 8(3), особливо щодо вимоги присутності [3]. Утім, це положення залишилось. Певна ж гнучкість була досягнена правилами про застереження: ст. 91 Конвенції передбачає, що Держава може сформулювати застереження, яке може бути продовжене на трирічний період, на підставах, що існують у її внутрішньому законодавстві, та відповідно до її міжнародно-правових зобов'язань, яке обмежує встановлення її юрисдикції згідно з пунктом 3 статті 8. Це формулювання дуже важливе, оскільки використання слова «обмежує» в цьому положенні мало на меті вказати, що держава-учасниця не може шляхом застереження повністю виключити зобов'язання за статтею 8(3) щодо встановлення універсальної юрисдикції. Можна стверджувати, що все, що дозволено для держав, які бажають це зробити, це обмежити його сферу, в тому числі використовуючи звичайне місце проживання підозрюваного як основу юрисдикції замість його простої присутності. Відповідно до букви цього положення існує щонайменше три передумови для можливості формулювання застереження. По-перше, застереження до статті 8(3) повинно «ґрунтуватися на підставах, які існують у внутрішньому законодавстві». По-друге, застереження має відповідати «зобов'язанням держави

за міжнародним правом», які включають міжнародне звичаєве право. По-третє, застереження діє лише на три роки. Хоча його завжди можна продовжити на періоди такої ж тривалості, можливо, процес не є автоматичним, і нове застереження має бути сформульоване *ex novo*. Як наслідок, можливість зробити застереження є особливо обмеженою. У будь-якому випадку таке застереження може бути відкликано в будь-який час (стаття 92(4)) [5].

Тобто за Конвенцією, Держава-учасниця має саме обов'язок встановити юрисдикцію на основі простої присутності передбачуваного злочинця щодо міжнародного злочину, вчиненого поза територією держави та не пов'язаного з Державою громадянством підозрюваного чи постраждалого, або шкоди інтересам Держави [5]. Такий підхід прогресивний, адже причетні до вчинення міжнародних злочинів особи будуть переслідуватися незалежно від місцезнаходження (звісно, якщо держава визнає обов'язковість Конвенції), що особливо важливо у ситуаціях, коли постійне місце проживання такої особи буде у державі, яка не зацікавлена у притягненні до відповідальності за міжнародні злочини.

У процесуальному контексті важливим є положення ст. 14 стосовно засади **«видай або суди»**: Держава-учасниця, на території якої знаходиться особа, яка, як підозрюється, вчинила будь-які злочини, до яких ця Конвенція застосовується, якщо вона не видає особу іншій державі або не передає особу компетентному міжнародному кримінальному суду чи трибуналу, має передати справу своїм компетентним органам для цілей переслідування. Воно цілком корелюється з ч. 3 ст. 8 стосовно обов'язку встановити юрисдикцію. У дослідженнях відмічається розширення цим положенням зобов'язання держави видати або судити, – застосовується до всіх злочинів, які охоплюються Конвенцією в цілому, включаючи геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини, вчинені під час неміжнародних збройних конфліктів [6]. Це характерно не для усіх міжнародних договорів, утім, таке положення воно є у Женевських конвенціях. Зокрема, Кожна Висока Договірна Сторона зобов'язана розшукувати осіб, обвинувачуваних у тому, що вони вчинили або віддали наказ учинити серйозні порушення, та незалежно від їхнього громадянства віддавати їх до свого суду. Вона може також, якщо вважає це за доцільне, передавати їх згідно з положеннями свого законодавства для суду іншої заінтересованій Високій Договірній Стороні за умови, що ця Договірна Сторона збрала достатньо серйозні докази для порушення справи (ст. 129 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими).

З цього питання є думка, що зобов'язання *aut dedere aut iudicare* є чітким у тому, що зобов'яз-

ання щодо переслідування виникає незалежно від наявності попереднього запиту про видачу підозрюваного. Подібним чином встановлюється пріоритет переслідування порівняно з екстрадицією в тому сенсі, що, як зазначив ICJ, «вибір між екстрадицією чи поданням до кримінальної відповідальності [...] не означає, що двом альтернативам слід надавати однакову вагу. Екстрадиція є можливістю, запропонованою державі [...], тоді як переслідування є міжнародним зобов'язанням [3].

Конвенція передбачає такі **напрямки взаємної правової допомоги** (ст. 24):

(а) отримання свідчень або заяв від осіб, у тому числі, наскільки це відповідає внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці, за допомогою відеоконференції;

(b) огляд об'єктів і місць;

(c) надання інформації, доказів та експертних висновків;

(d) проведення обшуків, виїмок і конфіскацій;

(e) вручення судових документів;

(f) надання оригіналів або засвідчених копій відповідних документів, записів і комп'ютерних даних, у тому числі офіційних, банківських, фінансових, корпоративних чи ділових записів;

g) сприяння добровільній явці осіб і тимчасовому переміщенню затриманих осіб до запитуваної Держави-учасниці;

(h) використання спеціальних методів розслідування;

(i) проведення транскордонних спостережень;

(j) створення спільних слідчих груп;

(k) вжиття заходів, що дозволяють забезпечити належний захист потерпілих і свідків та їхніх прав;

(l) Надання будь-якого іншого виду допомоги, що не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці.

Отже, перелік не є вичерпним, можливі і інші форми, не зазначені у Конвенції, але наявні у національному законодавстві запитуваної Держави. Таке формулювання важливе для спрощення взаємодії, зважаючи на можливість різних формулювань у національних кримінальних процесуальних законодавствах.

Нестандартним для конвенцій про міжнародну правову допомогу є наявність визначення потерпілих, їх прав та інших положень стосовно них. З одного боку, Конвенцію через ці положення названо новою ерою прав потерпілих [4] і відмічено потребу створення кримінально-процесуальними процедурами простору для них, для їх участі, якщо та коли вони бажають [4].

Потерпілих (victim) визначено як (ст. 81):

(а) фізичних осіб, які зазнали шкоди внаслідок вчинення будь-якого злочину, до якого застосовується ця Конвенція; (b) можуть включати ор-

ганізації чи установи, які зазнали прямої шкоди будь-якому їхньому майну, призначеному для релігії, освіти, мистецтва, науки чи благодійності, або до своїх історичних пам'яток, лікарень та інших місць і об'єктів з гуманітарною метою. Ця стаття застосовується відповідно до національного законодавства.

Конвенція встановлює **стандарти їх захисту**. Зокрема, йдеться про ефективний захист від можливої помсти чи залякування, включаючи жорстоке поводження, потерпілим і свідкам, а також, у відповідних випадках, їхнім родичам або представникам, експертам, а також будь-яких інших осіб, які беруть участь або співпрацюють з будь-яким розслідуванням, переслідуванням або будь-яким іншим провадженням у межах Конвенції. Без шкоди правам особи, яка захищається (rights of the defendant), включаючи право на належну судову процедуру, заходи можуть включати:

(а) встановлення процедур для фізичного захисту, таких як, наскільки це необхідно та можливо, їх переміщення та дозвіл, у відповідних випадках, на нерозголошення або обмеження на розголошення інформації щодо їх особи та місцезнаходження;

(б) встановлення процедур, які дозволяють потерпілим, свідкам і експертам давати показання таким чином, щоб забезпечити їхню безпеку та, у відповідних випадках, їхнє фізичне та психологічне благополуччя та конфіденційність, наприклад дозволити використання комунікаційних технологій.

Зазначимо, що у аспекті комунікаційних технологій застосовний механізм відеоконференції, який закріплений у КПК України та широко вживаний, у тому числі і у кримінальному провадженні, хоча на практиці є деякі проблеми з визнанням допустимості участі, зокрема, невольних учасників кримінального провадження, у режимі відеоконференції, зокрема, за допомогою власних технічних засобів [7].

Окремо у ст. 83 регламентовано **права потерпілих**. Кожна держава-учасниця відповідно до свого національного законодавства забезпечує, щоб потерпілі від злочину, до якого держава-учасниця застосовує цю Конвенцію, мали право на відшкодування шкоди, що складається, але не обмежується, у відповідних випадках, реституцією, компенсацією або реабілітацією, якщо: (а) злочин було вчинено на будь-якій території під юрисдикцією цієї Держави-учасниці; або (б) ця держава-учасниця здійснює свою юрисдикцію щодо злочину.

У аспекті активності потерпілих у провадженні указано, що кожна держава-учасниця відповідно до свого національного законодавства встановлює відповідні процедури, щоб дозволити потерпілим брати участь у викладі та розгляді

поглядів і відношень потерпілих на відповідних стадіях кримінального провадження проти ймовірних правопорушників у спосіб, який не завдає шкоди правам особи, яка захищається.

З іншого боку, положення ст.ст. 81, 82, 83 викликали гостру дискусію та переговори між державними делегатами та між ними та НУО. Деякі делегації, включаючи Францію, Велику Британію, Австрію та Німеччину, були непохитними в тому, що необхідно забезпечити значний простір для гнучкості в імplementації положень щодо потерпілих, а також чітко вказати, що статті 81-83 обмежені сферою застосування Конвенції і не може служити правовою основою для того, щоб змусити держави-учасниці внести комплексні зміни у свої внутрішні правові системи. Іншими словами, Конвенція повинна адаптуватися до існуючих національних законів, а не навпаки. Результатом стала низка складних компромісів, особливо підтверджених неодноразовим вставленням таких виразів, як «для цілей цієї Конвенції», «відповідно до національного законодавства», «у відповідних випадках» або аналогічних формулювань того самого значення в текст статей 81-83. Включення цих численних застережень у різні частини положень призвело до складного формулювання, що може спричинити ускладнення та невизначеність під час їх тлумачення та застосування. Це була ціна за консенсусне прийняття статей 81-83 Конвенції [3].

Висновки. Отже, Конвенція є важливим кроком у розвитку механізмів переслідування за воєнні злочини. Її унікальна особливість – у наявності норм міжнародного кримінального права, попри назву, яка торкається не тільки міжнародного співробітництва, що не характерно для інших конвенцій про міжнародну правову допомогу. Утім, на жаль, по деяким воєнним злочинам та злочину агресії потрібне буде додаткове повідомлення щодо застосування Конвенції, що знову ж знижує її потенційний позитивний вплив на притягнення до відповідальності за міжнародні злочини.

У процесуальному аспекті звертає на себе увагу широкий підхід для встановлення юрисдикції щодо злочинів, коли передбачуваний злочинець знаходиться на території держави, яка не здійснює його екстрадицію та не передає його. З урахування можливих застережень поки складно зрозуміти, наскільки швидко та ефективно запрацює це положення, зважаючи ще й на дискусії, які були при обговоренні.

Категоричність сформульованої вимоги «видай або суди» важлива у аспекті сфери Конвенції, бо вона торкається усіх міжнародних злочинів (проте, слід враховувати застереження за переліком додатків до Конвенції).

Перелік форм міжнародної правової допомоги є очікувано широким, але не вичерпним, що

надає можливість взаємодіяти у тих формах, які передбачені у національних законодавствах.

Підхід, орієнтований на потерпілого, який є визнаним у міжнародних та регіональних стандартах поведінки з потерпілими, знайшов відображення у Конвенції, відповідна частина якої містить норми, які зазвичай характерні для національного законодавства, утім, встановлює високі стандарти захисту потерпілих, що викликало спори при обговоренні Конвенції у аспекті «дотягування» національних стандартів до Конвенції. Відповідно, є відсилання саме до національного законодавства та національних процедур. Разом з тим, слід схвально оцінити такий рух у напрямку стандартизації можливостей потерпілих саме від воєнних злочинів, хоча, звісно, поки зарано говорити про те, як ці положення реалізовуватимуться в різних державах.

Аналіз положень Конвенції дозволяє обґрунтовано припустити, що у разі її ратифікації: потребуватимуть удосконалення норми КК України щодо дії кримінального закону за колом осіб та щодо універсальної юрисдикції; потребуватимуть оновлення норми КПК України щодо надання міжнародної правової допомоги; потребуватимуть доповнень положення КПК України щодо екстрадиції у аспекти засади «видай або суди»; потребуватимуть верифікації з питання відповідності Конвенції норми КПК України стосовно участі потерпілих у кримінальному провадженні. Крім того, потребуватиме вирішення питання регламентації реституції, компенсації та реабілітації та інших форм відшкодування шкоди потерпілим від міжнародних злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. LJUBLJANA-THE HAGUE CONVENTION ON INTERNATIONAL COOPERATION IN THE INVESTIGATION AND PROSECUTION OF THE CRIME OF GENOCIDE, CRIMES AGAINST HUMANITY, WAR CRIMES AND OTHER INTERNATIONAL CRIMES. URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/projekti/MLA-pobuda/The-Ljubljana-The-Hague-MLA-Convention-English-v5.pdf>.
2. Задоя К. Люблянсько-Гаазька конвенція: що вона може дати світу та Україні у боротьбі зі злочинами за міжнародним правом? URL: <https://ccl.org.ua/news/lyublyansko-gaazka-konvencziya-shhova-mozhe-daty-svitu-ta-ukrayini-u-borotbi-zi-zlochynamy-za-mizhnarodnym-pravom/>.
3. Bruno de Oliveira Biazatti, Ezéchiél Amani. The Ljubljana – The Hague Convention on Mutual Legal Assistance: Was the Gap Closed? URL: <https://www.ejiltalk.org/the-ljubljana-the-hague-convention-on-mutual-legal-assistance-was-the-gap-closed/>.
4. Alexis Jori Shanes, Hannah Sweeney, Olivia B. Hoff. An Assessment of the Ljubljana-The Hague Convention on Mutual Legal Assistance. URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/an-assessment-of-the-ljubljana-the-hague-convention-on-mutual-legal-assistance>.
5. Pamela Capizzi, Hugo Relva. Symposium on Ljubljana – The Hague Convention on Mutual Legal Assistance: Critical Reflections – A Historic Step Forward in the Fight Against Impunity for International Crimes. URL: <https://opiniojuris.org/2023/07/27/symposium-on-ljubljana-the-hague-convention-on-mutual-legal-assistance-critical-reflections-a-historic-step-forward-in-the-fight-against-impunity-for-international-crimes/>.
6. The Ljubljana – The Hague Convention: A step forward in Combating Impunity for Atrocity Crimes. URL: <https://internationallaw.blog/2023/09/18/the-ljubljana-the-hague-convention-a-step-forward-in-combating-impunity-for-atrocity-crimes/>.
7. Гловюк І. Дроздов О. Проведення судового засідання у режимі відеоконференції у кримінальному провадженні: доктринальні та практичні проблеми. *Юридичний науковий електронний журнал*. С. 438-444. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/104>.